

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Երմիևիայ սպաստանէն ի մայրիս¹ :

Իսկ յայնժամ Երմիևիա յերիվարէն առաջնորդեալ
Հասանէ ի հինաւորաց մայրեաց անտառ հովանաւոր .
Եւ դողդոջուն ի ձեռանէն անկանին թոյլ երասանակք ,
Ընդ մէջ մահու եւ կենաց բերեալ ըզտիպ կիսակենդան :
Երիվարն ըզդարձադարձ ճանապարհօք ըզնա վարեալ
Յի եւ պէտ առեալ տանէր , աներեւոյթ ծածկեալ յաչաց ,
Եւ համբուն չէր իսկ վըտանդ թէ հետամուտ ինչ ոք իցէ :

Որպէս ըզհետ բազմատաժան որսոցն յերկար արշաւանաց՝
Հատկըլեալ՝ շունչ ի բերան դառնան բարակք յոքնատըխուր ,
Կորուսեալ ըզգազանին հետս ընթացից փախըստական ,
Սացառաղօղ ընդ անտառ ի բացարձակ դիւրից դաշտաց .
Սապէս հեծեալքն քրիստոնեայք դարձ արարեալ գան ամօթով
Կորակոր զայրոյթ ի սիրտ՝ վաստակաբէկ խոնջք յընթացից :
Իսկ կուսին ճեպեալ անդու զարհուրագին եւ թափառոտ ,
Ոչ իսկ ընդ կրունկ դառնայ նայել թէ ոք ըզհետ իւր պընդիցի :

Ճեպ ըզգիշերն ի բուն տըւեալ , եւ զբովանդակ օրն ի գլուխ
Ետանդական թափառէր անառաջնորդ եւ անխորհուրդ ,
Ոչ այլ ինչ լըւեալ եւ կամ տեսեալ զիւրեւ էից պատկեր՝
Բայց զաչացն իւր արտասուս եւ զհեկեկանքս հեծութեան ,
Եւ մինչ արեւ ի լուսազարդ լուծեալ կառացն յառեղանէն
Օերիվարաց զամոյսն ի բաց՝ խորասուզի յալիս ծովուն ,
Հասեալ կոյսն յալիս վըճիտ գեղապարոյրն Յորդանանու ,
Եւ իջեալ յեզըր գետոյն՝ անկեալ դընէր ընկողմանեալ :

Ոչ ինչ բընաւ ճաշակեաց , յիւրոց վըշտաց գըտեալ ճարակ ,
Եւ արտասուաց լոկ ծարաւի . այլ քուն անդէն խաղաղաւէտ ,
Հէգ մահացուաց անդորրութիւն՝ թեւատարած փարեալ զնովիմբ ,
Ի թըմբիր ըզգայութեանց՝ յախորժական ի մոռացօնս
Երկեալ համայն եւ լըւեցոյց ցաւոցն ի նմա ըզխըստութիւն :
Եւ եւ ի նինջ խաղաղ քընոյն ոչ անխըլիւրտ դադարէ Սէր
Երեւոյթ կերպարանօք զանդորրութիւնն վըրդովել :

¹ Դասարայի Երմիևիայ Աւագիւտի գիւցազներգութեան մէջ՝ Երմիևիա , Անտիոքայ Կասսանոս թափառորին աղջիկը , իմանալով Դանգրեաւայ վերաւորուիլը , որուն վրայ սէր ձգած էր , ի ծածուկ վերինտայի զրահները կը հագուէ , և զինակրի մը հետ Երուսաղէմէն դուրս կ'ելլէ , երթալու բժըշկելու համար զանիկայ իր բժշկական հմտութեամբ

բը : Բայց Պոլեփերնոս քանի մը հոգւոյ հետ վրան կը հասնի , կարծելով թէ վերինտա է , որ իր հայրն սպաննած էր : Ան ատեն Երմիևիայի ճարն հասնելով , կը մտրակէ իր ձին ու կը փախչի . և ահա այս փախստեան գեղեցիկ դրուագն է որուն թարգմանութիւնը հոս կը գնենք :

Այլ թափեաց ըզքունն յաչաց , մինչ ի գեղգեղ հաւուցն ի ձայն
Այլք զըւարթ ողջունէին ըզծառատունկ ոստս անտառաց ,
Եւ ի մըրմունջ յորձանաց գետոց՝ մայրեաց տերեւախիտ ,
Եւ ի խայտալ քաղցրիկ օդոց վէտ վէտ յալիս եւ ընդ ծաղկունս .
Ի բանալ աչացն՝ ի տես գան մենաւոր դադարք հովուաց ,
Եւ ձայն տըխուր թըւի լըսել խառն ընդ ոստոց ու ալեաց մըրմունջ ,
Իբր ի հրաւէր ողբոց ըզսիրտըն շարժելով ի հեկեկանս :

Եւ մինչդեռ լայրն , այլ իմն անդուստ ազդողագոյն ձայնից հընչուն
Ընդմիջեալ եւ հատանէր զիւրոց լալեացն ըզհեկեկանս
Պէս գունակ , որպէս էրն իսկ , հովուականաց երգոց նըւագ
Արրնգացն անտառային խառնեալ ընդ վանգս անփառունակ .
Ի վեր վազեալ եւ ձայնին գընայ ըզհետ յուշիկ ի քայլ ,
Եւ տեսանէ ալեւոր ընդ հովանեաւ բազմեալ ախորժ
Ը երի մակաղելոց խաշանցն՝ ի հիւսըս կողովից
Եւ ի լուր գեղգեղելոյ երից մատաղ իւր որդեկաց :

Ի զգողի հարան սոքա նորոց զինուց ի տեսն յանկարծ .
Ողջոյն նոցա քաղցր ի ժըպիտ տայր ի խրախոյս Արմինիա ,
Եւ ըզհերսն ոսկեծըղիս եւ ըզծաւի աչս հոլանեալ
“ Ի՞նչ ըզհետ լերուք , ասէ , ախորժ ձերոցըդ պարապմանց ,
Ո՞ր բարեբաղդ ընտանեակ , եւ սիրեցեալ առ ի յերկնէ .
Այլ խաղմարար մարտից վըրդով կազմածք զինուցս իմ այս ածեն
Հեշտալի ձեր վաստակոց եւ ոչ երգոցըդ քաղցրութեան ” :

Յաւելեալ ապա ի բանս՝ “ Իսկ զիմորդ այս , ասէ , հայրիկ ,
Օ՞ր բոց ուժգին մարտից ծաւալ շուրջանակի ըզսահմանօքս ,
Եւ ձեզ անդորր իցէ աստէն խաղաղաւէտ ի յօթեւան ,
Ի ներկիւղ յաղիտաբեր վտանգէ զինուց ասպատակաց ” :
Իսկ նա “ Որդեակ իմ , ասէ , այս ընտանեակքս եւ հօտքս աստէն
Ի նվըրդով կացին միշտ զերծ յաղունց մարտից ասպատակաց ,
Եւ ոչ շըւինդ զինուց երբէք զայս մենաւոր ամբոխեաց խորշ :

“ Եւս շնորհք երկնից իցեն , որ զհէք դասակս անյանց հովուաց խնամեալ
Սեծարել հաճի . եւ կամ որպէս շանթիք երկնատեղաց
Այլ ի խոնարհ ճայթեն գետին , այլ յերկնապիշ բարձր ի կատարս ,
Սապէս եւ գոռ տարաշխարհիկ ի փայլ զինուցըն բարկաճայթ
Ի զգողող թագաւորաց եւեթ ընկճէ պերճ գագաթունս .
Եւ ոչ անյագ զօրականին աւարառու տենչ ի հրապոյր
Օ՞ղբատին տաղաւարիս գըտցէ զանշուք տեսիլ անարգ .

“ Ի նարգ եւ անտեսեալ յայլոց , այլ ինձ ցանկալի յոյժ .
Փարթամ գանձուց չեմ ցանկացող , ոչ արքունի գաւազանաց ,
Եւ ոչ անյագ տենչ փառասէր , ոչ հողք յանքոյթ սիրտս օթեցան :
Յականակիտ վիժեալ առուաց արծաթափայլ ջըրոց վըտակ
Ի նկասկած ի չար թունից հարկանէ զիմ սկէտս ի ծարաւ .
Եւ խաշինքդ իմ այդոքիկ եւ բանջարոցըդ պարտէզիկ
Ի նարծաթ ինձ պատրաստեն դոյզըն սեղան սակաւապէտ :

„ Ըեմբ յոլովից ցանկացողք , կեամբ սակաւութ աստ շատացեալ .
Ղոբա որդեակք իմ են ահա , որք ըզխաշանցն ունին ըզպահ .
Ընն իմ ծառայք . կեամ ինքնուրոյն աստ ի խըշտիս յայս մենաւոր
կացեալ դէտ թեթեւ այծից եւ եղջերուացն ոստոստելոյ ,
Եւ ձրկանցն կայտուելոց ի թինդ յալիս գետոյս այսմիկ ,
Եւ հաւուցն ընդ երկին թեւս ի թրուիլոս պարզելոյ :

„ Եղեն երբեմն յառոյգ յիմ տիս , յոր զառանցէ անփորձ հասակ ,
Իզձք այլ ի սիրտ , եւ զխաշնարած արհամարհեալ կեանս հովուական ,
Խոյս ի յերկրէն իմ հայրենի ետու վարել կեանս ի Սեմփիս .
Ընդ ի դրանիկ խումբ իշխանաց խառնեալ եւ ես առի պատիւ .
Եւ թէպէտ պարտիզաց եւ ծաղկոցաց վերակացու ,
Տեսի սակայն եւ ծանեայ անդ զարքունեաց չարեաց ոճիր :

„ Եւ ի հրապոյր փառաց՝ յանդուգն ի յոյս եղեալ ապաստան՝
Վաւթկալեցի ընդ երկար անբերելի չարեաց ի տոկ .
Ըյլ տակաւ ի թառամել ծաղկափրթիթ առոյգ տիոց
Ընդ անէակ ակրնկալեաց շիջեալ յիս հուր բուռն եռանդան ,
Ողբս առեալ լայի զխոնարհ կենցաղ զիմ զայս անդորրաւէտ ,
Եւ անձկայրեաց խաղաղութեանն իմոյ ըզհետ զոր կորուսի ,
Ըսեմ . Սնասլիք բարեաւ , մնասլիք , դուք արքունիք . եւ այսգունակ
Ը ծանօթ մայրիս դարձեալ՝ գրտի զաւուրս երջանկութեան , :

Ի խօսել ծերոյն այսպէս , Երմինիա յակճիւս եղեալ
Ի քաղցուենի շըրթանցն ի կախ կայր անշըշունջ ունկըն դընէր .
Եւ բանիցն իմաստութեան թափանց ի սիրտն եղեալ ի խոր
Խաղաղէր իմն ի մասնէ զամբոխ կրրից բազմավըրդով :
Կայր մրտախոհ ցրմեծ ժամս . եւ հուսկ ուրեմըն հաստատէր
Յայնմ ի թաքուն մենութեան առժամանակ դադարել գէթ
Սինչեւ բաղքն հեշտաբար զեւ ըզդարձին դիւրացուցէ :

Ըպա խօսել կալեալ , ասէ . “ Ս բարեբաղդ դու ծերունի ,
Որ անցեալ երբեմն ընդ փորձ չարեաց՝ եղեր դու խելամուտ ,
Ընդ այդ հեշտ կենաց վայելս թէ ոչ նախանձ բերեն երկինք ,
Ի գութ գորովանաց ընդ տառապանս իմ շարժեսցիս .
Վողովեա եւ զիս ընդ քեզ յայս օթեւանքս ցանկալի .
Սեծ է ինձ գոլ քեզ բնակակից ընդ հովանեօքքս հեշտարար ,
Թերեւս լիցի դիւր սակաւութ մահաշըշուկ կրրից սըրտիս :

„ Թէ ցանկալի ինչ քեզ իցեն ակունք եւ կամ ոսկի արծաթ
Ոյց խաժամուժըն դիցական տանի պաշտօն իբր աստուածոց ,
Ը ատ ինձ դեռ եւս են ի լընուլ նոքօք զըղձիցդ ըզցանկութիւն ,
Եւ բանիցն ըզհետ կայլակըս սըրտառուչ ցաւոց ընդ այտս
Ի գեղանի աչացն ոլուն ոլուն հեղեալ բիւրեղափայլ ,
Պատմէր նըմա ըստ մասնէ զիւրոյ բաղդին ըզչար արկածս .
Ընդ որ հովիւըն գորովեալ լաց ընդ նորա լալիս խառնէր :

Կարեկից գըթով ապա քաղցր բանիւք տայր մըխիթար ,
Եւ հայրենի խանդաղանօք սիրողաբար հիւրընկալեալ՝
Ը եալ ըզնա մուծանէր առ տարեւոր իւր ամուսին ,

Օ՞ր ըստ սրբոտի իւրում երկինք էին շնորհեալ համանրման :
Լոյսն ազատ զգեղջկականն առնու զանձամբ գրգռեալ խոշոր ,
Լա զհերօքն ածեալ ճրգէ անփառունակ քօղ ի ծածկոյթ .
Լալ աչացն ի շարժել եւ անդամոցն վայելուչ
Եղանէր շատ իսկ յայտնի ոչ անտառաց գոլ բնակաւոր :

Ոչ հանդերձ գրծուձ քողարկ լինէր գեղոյն չըքնաղափայլ ,
Լա ոչ վեհիցն որ ի նմա ազնւականնն պերճութեանց .
Ի դուզնաքեայ իսկ ի վաստակս անփառունակ աշխատութեանց
Սեհ իմն ի նմա արտափայլէր վայելութիւն արքայակերպ :
Տօտիցն իւրոց ոչխարաց ի մարմանդ վայրս առաջնորդեալ ,
Ի փարախ ցանգադատին անշուք ցրպոյն ածէր անդրէն .
Լա ըզթաւ ըստինսրն նախ մեղկաշօշափ ճրմլեալ մատամբ՝
Լիւծալ ապա շուրջանակի սեղմեալ կըթէր ըզկաթն ի դոյլ :

Յաճախ զամառնային տօթաժամաւն կիզանուտ ,
Սինչ ոչխարակքն հանգչէին մակաղեալ շուրջ ընդ հովանեօք ,
Ի կեղեւրս հաստաբուն կաղամախից եւ սարդենեաց
Բազմօրինակ քանդակօք դրոշմէր զանունն տարփելի .
Լա բիւրից ծառոց ի բունըս փորագրեալ տայր ի քանդակ
Ըզդրժնեայ ելս վախճանի խիստ եւ ողորմ տարփիցն իւրոց .
Լա այսրէն մատուցեալ ի քանդակացն իւր յընթերցումն
Ի գեղահոս շիթս արտասուաց ըզնազելի զայտս ոռոգէր :

Լա յաւելոյր լալագին . “ Ո՛ր ծառատունկդ իմ ընտանի ,
Ընջինջ ի ձեզ կալարուք զայս ցաւագին վըշտաց իմ վէպս .
Օ՞ր թէ յանկարծ ըստ դիպաց հաւատարիմ դք տարփածու
Ընդ ախորժ ձեր հովանեաւ թափառական հիւր օթեսցի ,
Ընդ բազմադէմ ցաւոց աղէտս իմ գըթացեալ քաղցր ի գորով
Ընասցէ . Ո՛հ , եղենաւոր եւ ամպարիշտ դառն հատուցումն
Ի Բաղդէն եւ ի Սիրոյ տըւեալ աննենգ սիրեցողին :

“ Ո՛ր գիտէ , եկեսցէ օր , թէ հաճեսցին երբէք երկինք
Վըթածաբար լըսել զաղերս ըզսրբտառուչ մահկանացուի ,
Օ՞ր եւ նոյն ինքն՝ ում զարդիս ի մոռացօնս իցեմ թերեւս՝
Եկեսցէ՝ դիպացն ի տալ՝ այսր ի մայրիս յայց ի զնին ,
Լա յածել շուրջանակի աչացն՝ ի տես գայցէ նրմա
Սր անկեալ կայցէ՝ նդ հողով դիւրաթառամ այս հէգ մարմին ,
Լա ի կաթիլ դոյզն արտասուաց հառաչախառն հեծութեամբ
Օ՛նազանն հատուցէ սակ դառն աղիտիցըս վըշտամբեր :

“ Լա այսպէս , թէ կենդանեաւ հէք եւ թըշուառ գըտայ սրբտիւ ,
Ի մահուն իմում հոգիս գէթ բարեբախտ երջանկացի ,
Լա ոսկերացըս ցուրտ աճիւն վայելեսցէ ի ցանկալին
Վուժ տարփանաց սիրելոյն յոր վայելել այսրէն ինձ չիք ,
Սապէս կուսին խուլ ծառոց ողորմագին արկեալ բարբառ ,
Լրտասուաց կըրկին աղբիւրս ի գեղանի աչացն հոսէր :

ԴԱՍՍՈՅ . Երոտադեմ Աղատեալ , ԵՐԳ Է :
Թարգմանեաց Ս . Գ .